

การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้
เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

Development of Educational Institution Managerial Model in Accordance with
Education Ecosystem Management Framework to Promote Academic
Excellence for Students in Kaeng-Ton School under The Ubonratchathani
Primary Educational Service Area Office, Area 5

กัญญา สิริเลาหกุล | Kanyapha Sirilauhakul

โรงเรียนบ้านแก้งโดน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
Kaeng-Ton School under Ubonratchathani Primary Education District Office District 5
Corresponding author e-mail: rawisadaa@gmail.com
(Received: 11 September 2024, Revised: 4 October 2024, Accepted: 7 October 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) พัฒนารูปแบบ 3) ทดลองใช้รูปแบบ และ 4) ประเมินรูปแบบ มีการวิจัย 4 ระยะ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 120 คน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครู จำนวน 11 คน ระยะที่ 4 การประเมินรูปแบบ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 120 คน และนักเรียน จำนวน 100 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) แบบวิเคราะห์เอกสาร 2) แบบสอบถาม 3) แบบสัมภาษณ์ 4) แบบทดสอบ และ 5) แบบประเมิน ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ค่าสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าซี ค่าคะแนน พัฒนาการสัมพัทธ์ และค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่คาดหวัง อยู่ในระดับมากที่สุด และอันดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเครือข่ายความร่วมมือ ด้านการใช้เทคโนโลยี และด้านการจัดการเรียนรู้ 2) ผลการสร้างรูปแบบมี 6 องค์ประกอบ คือ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหา (4) การดำเนินการ (5) การประเมินผล และ (6) เงื่อนไขความสำเร็จ รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า (1) ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจของครู หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) ผลการดำเนินการพัฒนาตามรูปแบบ มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า (1) ผลการทดสอบ (NT) ระหว่างปี 2565 กับ 2566 เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.63 (2) ผลการทดสอบ (O-NET) ระหว่างปี 2565 กับ 2566 เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.01 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างปี 2562 – 2566 เพิ่มขึ้นทุกปี (3) ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด (4) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง และนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารสถานศึกษา, การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้, ส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ.

ABSTRACT

The purpose of this study, Development of Educational Institution Managerial Model in Accordance with Education Ecosystem Management Framework to Promote Academic Excellence for Students in Kaeng-Ton School, are 1) study primary data, 2) development of managerial model, 3) pilot managerial model, 4) assess managerial model. This study has 4 phases. Phase 1, review primary data collected from teachers, parents, educational institution committee ($n = 120$), and experts ($n = 5$). Phase 2, develop managerial model based on data collected from experts ($n = 9$). Phase 3, pilot managerial model with teachers ($n = 11$). Phase 4, assess managerial model based on data collected from teachers, parents, educational institution committee ($n = 120$), and students ($n = 100$). Research instruments include 1) document analysis Form, 2) questionnaire, 3) interview form, 4) test form, and 5) assessment form. Data analyses include qualitative analysis, percentage, arithmetic mean, standard deviation, Z-test, relative gain score, Priority Needs Index (PNI). **The research results as follows:** 1) At the current state, the level of practice is moderate. Expected state is the highest level of practice. Need ranking in descending order: collaboration network aspect, technology application aspect, and education management aspect. 2) Managerial model development outcomes have 6 components as follows: 1) principle, 2) purpose, 3) content, 4) operation, 5) assessment, and 6) success conditions, managerial model, and manual for using optimal model at the highest level. 3) Result from the pilot test indicate: 1) teacher's knowledge and comprehension assessment result post-development is higher than pre-development at a significant level of .01; 2) results of development operations according to the model has the highest level of practice. 4) Result of model assessment indicates: 1) NT results have increased 14.56% between 2022 and 2023; 2) O-Net result increased 9.01% between 2022 and 2023,

when compared to between 2019 and 2023 increased every year; 3) feasibility and usefulness assessment results were at the highest level; 4) the satisfaction assessment results of those involved and students were at the highest level.

Keywords: managing educational institutions, education ecosystem, academic excellence

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกและสังคมไทยได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง กระแสโลกาภิวัตน์ได้กระตุ้นให้สมาชิกสังคมประเทศต่าง ๆ ตื่นตัว สำหรับในประเทศไทยนั้นการพัฒนาและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงมีมาอย่างต่อเนื่องและได้ปรากฏชัดขึ้นจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ซึ่งได้เพิ่มแผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นครั้งแรก โดยให้ความสำคัญกับ “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาประเทศ (มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2556) ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการนำประเทศเข้าสู่สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 และเป็นประเด็นหลักที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ การเตรียมความพร้อมกำลังคนทั้งด้านความรู้ทักษะสมรรถนะที่จำเป็นให้สามารถปรับตัวและรู้เท่าทันต่อกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีพลวัต และการแข่งขันอย่างเสรีและไร้พรมแดน จึงเป็นความสำคัญจำเป็นเร่งด่วนที่ประเทศต้องเร่งดำเนินการเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีฟตามความถนัดของตนเอง (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง เพื่อให้

สามารถนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนในอีก 20 ปีข้างหน้า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562) ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และแนวการจัดการศึกษายังได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินการ คือ เรื่องความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้ให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดี และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา อีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562: 5-13)

ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคลากรที่มีบทบาทรับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนให้มีการปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานโครงการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ภายใต้หลักนิติธรรมและคุณธรรมจริยธรรม (วชิรวิทย์ สุราสา และเอกราช โฆษิตพิมานเวช, 2565) และมีส่วนสำคัญในการดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา ดังนี้ 1) การบริหารสถานศึกษามีอิทธิพลในการพัฒนาเป้าหมาย และนโยบายสถานศึกษา 2) การบริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้มีการพัฒนาโครงการต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เป้าหมายของสถานศึกษาประสบความสำเร็จ 3) การบริหารสถานศึกษาช่วยกำหนดวิธีการ และประสานงานในการนำโครงการ ไปปฏิบัติ และ 4) การบริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อสนับสนุน โครงการให้ประสบความสำเร็จ (Campbell et al., 1983) ซึ่งการบริหารการศึกษาต้องอาศัยศาสตร์หรือองค์ความรู้เฉพาะทางซึ่งเป็นศาสตร์ประยุกต์ทางสังคมศาสตร์ (Applied Social Science) ระหว่างการบริหารกับการศึกษา โดยศาสตร์ทางการศึกษา ประกอบด้วยปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา การจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร วิธีสอน การวัดผล และประเมินผล และการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา (ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, 2562)

โรงเรียนแห่งความเป็นเลิศทางวิชาการ (The School of Partnership for Excellence) เป็นโรงเรียนที่มีที่ตั้งที่แน่นอน โรงเรียนเป็นหุ้นส่วนระหว่างโรงเรียนกับแหล่งทรัพยากรของชุมชน โรงเรียนยังเน้นการบูรณาการด้านวิชาการ สุขภาพ บริการชุมชน พัฒนาเยาวชน พัฒนาชุมชน และสัญญาชุมชน (Community engagement) อันจะนำไปสู่การปรับปรุงการเรียนของนักเรียน การทำให้ครอบครัวแข็งแรง

และชุมชนที่มีสุขภาพที่ดีที่สุด (दारङ्क ชลสุข, 2564) ซึ่งจะเกิดขึ้นได้จากสถานศึกษาที่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบสู่ความเป็นเลิศ มีคุณภาพ และการสร้างสรรค์ สามารถจัดการศึกษาที่สนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างดี มีสังคม บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีคุณภาพสูงตามมาตรฐานที่กำหนด (พระธีรพัฒน์ กุลธโร และพระมหาเผด็จ จิรกุลโล, 2564) มีหลักการสอน หรือปรัชญาการสอนของโรงเรียนเป็นเลิศทางวิชาการประกอบด้วย 3 ประการ ดังนี้ 1) พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับสติปัญญา ความรู้ ความคิด หรือพฤติกรรมทางด้านสมองของบุคคล ซึ่งทำให้มีความฉลาดมีความสามารถในการคิดเรื่องต่าง ๆ ได้ พฤติกรรมด้านนี้ยังแบ่งออกเป็นพฤติกรรมย่อย ๆ อีก 6 ระดับ คือ ความจำ หรือรู้ และจดจำ ความเข้าใจ นำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า 2) จิตพิสัย (Affective Domain) เป็นพฤติกรรมทางด้านจิตใจ ซึ่งเกี่ยวกับค่านิยม ความซาบซึ้ง ทศนคติ ความเชื่อ และคุณธรรม พฤติกรรมของนักเรียนด้านนี้จะไม่เกิดขึ้นทันทีทันใด ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงต้องใช้วิธีปลูกฝัง จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และสอดแทรกสิ่งที่ดีงามอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีที่พึงประสงค์ พฤติกรรมด้านจิตพิสัยนี้ ประกอบด้วยพฤติกรรมย่อย 5 ระดับ คือ การรับรู้ การตอบสนอง การเกิดค่านิยม การจัดระบบ และบุคลิภาพ 3) ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นพฤติกรรมที่บอกถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่ว เกิดความชำนาญ ซึ่งสามารถแสดงออกได้โดยตรง โดยมีเวลาและคุณภาพของงานเป็นเครื่องชี้ระดับของทักษะ พฤติกรรมด้านทักษะพิสัยยังแบ่งออกเป็นทักษะย่อยได้อีก คือการรับรู้ การลงมือปฏิบัติทำตามความถูกต้อง ความชัดเจนต่อเนื่องในการปฏิบัติ และแสดงพฤติกรรมเป็นประจำเป็นอัตโนมัติ จนกลายเป็นธรรมชาติที่เคยชิน (दारङ्क ชลสุข, 2564)

การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เป็นอีกแนวทางในการส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ เป็นการเรียนรู้แบบองค์รวมที่เชื่อมโยงพื้นที่ทางกายภาพและเสมือนจริงเพื่อจูงใจนักเรียนและกระตุ้นการเติบโตทางปัญญาใน ถือเป็นกลยุทธ์การเรียนรู้ที่ทำให้การเรียนรู้น่าสนใจและมีประสิทธิภาพ วัตถุประสงค์หลักคือการปรับทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตามความต้องการ จุดแข็ง และจุดอ่อนของนักเรียนแต่ละคน เพิ่มประสิทธิภาพประสบการณ์ของนักเรียนและใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมในเวลาที่เหมาะสม (Kumar, 2023) และการจัดนิเวศการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานและพัฒนาคุณลักษณะของคนไทย 4.0 ต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ความร่วมมือกับพันธมิตรและเครือข่าย ถือเป็นภารกิจสำคัญที่สุดในการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ โดยองค์กรหลักจะประสานงานกับพันธมิตรหรือเครือข่าย เพื่อสร้างความร่วมมือในการวางแผนและปฏิบัติการเพื่อจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนตามเป้าหมายขององค์กร 2) การใช้เทคโนโลยี ในอนาคตจำเป็นต้องใช้ศักยภาพของเทคโนโลยีช่วยเชื่อมต่อนักเรียนกับแหล่งความรู้ แอปพลิเคชัน นวัตกรรมใหม่ รวมถึงบุคคลต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น หลักสูตร E-Learning คลังความรู้ในรูปคลิป์วิดีโอ และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ 3) การจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมใหม่เป็นทางเลือกในการเรียนนอกห้องเรียน ออกแบบเนื้อหาสาระที่ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาตนเองตามแนวโน้ม

ใหม่ของการจัดการศึกษาในอนาคตให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นต่อการพัฒนาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคแรงงานและการตลาดในอนาคต ปรับวิธีการประเมินให้สอดคล้องกับหลักสูตรผ่านการมีประสบการณ์การเรียนรู้ตามทักษะนั้น โดยไม่เน้นผลการเรียนเพื่อการแข่งขัน 4) วิธีจัดการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน 5) ทรัพยากร ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ และอื่น ๆ ในการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และ 6) ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ควรกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงาน พร้อมจัดทำวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการ และปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ขององค์กร เพื่อให้บุคลากรในองค์กรรักการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ต้องการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมถึงการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายหรือพันธมิตรเพื่อจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ (นิริศนา ใจคง และสิริกานต์ แก้วคงทอง, 2564) ซึ่งผลวิจัยของอภิขญา สวัสดิ์ ศศิธร หาสิน และกัลยารัตน์ สุขนันทชนะ (2565) ที่ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ภายในสถานศึกษารองรับการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้มีหัวใจสำคัญ คือการทำงานร่วมกัน การพัฒนาร่วมกัน การตั้งเป้าหมายร่วมกัน ทั้งผู้บริหารโรงเรียน คุณครู และนักเรียน รวมถึงการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีการเสนอแนวคิดในการพัฒนาทั้งในด้านการออกแบบการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรม ที่ส่งผลดีต่อนักเรียน และเมื่อถอดบทเรียนการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ และออกแบบตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้

โรงเรียนบ้านแก้งโดน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างยั่งยืน มีสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และมีเป้าหมายให้นักเรียนมีผลการประเมินระดับชาติเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี และสูงกว่าระดับประเทศ ซึ่งผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระหว่างปี พ.ศ. 2562-2565 โรงเรียนบ้านแก้งโดน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีค่าเฉลี่ยผลการทดสอบระดับชาติระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพิ่มขึ้นทุกปี (2562=32.10, 2564=38.15 และ 2565=43.2) แต่ผลการการทดสอบระดับชาติ ปีการศึกษา 2665 ในรายวิชาภาษาอังกฤษยังต่ำกว่าระดับประเทศ (ระดับโรงเรียน 31.53 ระดับประเทศ 37.62) รายวิชาอื่นๆ สูงกว่าระดับประเทศ (โรงเรียนบ้านแก้งโดน, 2566)

ข้าพเจ้าในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างยั่งยืน มีสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 จึงมีความมุ่งมั่นและมีเป้าหมายให้นักเรียนมีผลการประเมินระดับชาติเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและสูงกว่าระดับประเทศ จึงได้จัดทำวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโตน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโตน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโตน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโตน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

ระเบียบวิธีวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2566 ซึ่งสามารถจำแนกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 283 คน ดังนี้ 1) ผู้อำนวยการ (ผู้วิจัย) จำนวน 1 คน 2) ครู จำนวน 11 คน 3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน 4) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 131 คน และ 5) นักเรียน (ป.1- ป.6) จำนวน 131 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2566 ได้มาจากการเปิดตาราง Krejcie & Morgan (สุจิตรา เทียนสวัสดิ์, 2534) จากการสุ่มจากกลุ่มประชากรแต่ละกลุ่ม จำนวน 283 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจงได้กลุ่มตัวอย่าง 220 คน ซึ่งสามารถจำแนกได้ ดังนี้ 1) ครู จำนวน 11 คน 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 9 คน 3) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 100 คน และ 4) นักเรียน จำนวน 100 คน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยมี 4 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาฯ จำนวน 120 คน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครู จำนวน 11 คน ระยะที่ 4 การประเมินรูปแบบ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาฯ จำนวน 120 คน และนักเรียน จำนวน 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร เป็นแบบวิเคราะห์เอกสารตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดน ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1
2. แบบทดสอบ ใช้สำหรับทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ของครูใช้ในการวิจัยระยะที่ 3
3. แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังของการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดน ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1
4. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง คือ แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการใช้ในการวิจัยระยะที่ 1
5. แบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่ม เป็นแบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิและคณะครูเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดน ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 และระยะที่ 3
6. แบบประเมิน เป็นแบบประเมินเกี่ยวกับความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ประเมินผลการดำเนินงานตามรูปแบบ และความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดน ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2,3 และ 4

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิด หลักการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือการวิจัย
2. สร้างเครื่องมือการวิจัยเพื่อสุ่มสาระสำคัญตามประเด็นที่ต้องการศึกษา
3. นำเครื่องมือการวิจัยที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพและพิจารณาความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ เช่น ความครอบคลุมของประเด็นที่ใช้วิเคราะห์ สังเคราะห์ความถูกต้อง ความชัดเจนของภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการว่าเหมาะสมหรือไม่ ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.80-1.00
4. รวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน มาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมไปหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ด้วยวิธี Item total

correlation ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.22-0.77 และวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้วิธีของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

5. ปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นจัดพิมพ์เครื่องมือเป็นฉบับสมบูรณ์ สำหรับนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ส่งเครื่องมือการวิจัยให้กลุ่มเป้าหมาย พร้อมทั้งขอความอนุเคราะห์ให้ตอบกลับ
2. ตรวจสอบและคัดแยกเครื่องมือการวิจัยที่สมบูรณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ และนำประเด็นเหล่านั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา จำนวน 120 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าซี ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ค่าคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์ และค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดน สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

1.1 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ 2) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา 3) แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นเลิศทางวิชาการ 4) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครู 5) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ (5.1) ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน (5.2) การจัดทำหลักสูตร (5.3) การจัดการเรียนรู้ (5.4) ทรัพยากร (5.5) การใช้เทคโนโลยี (5.6) เครือข่ายความร่วมมือ (5.7) สภาพการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ในประเทศไทยและต่างประเทศ 6) บริบทของโรงเรียนบ้านแก้งโดน และ 7) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 การศึกษาองค์ประกอบของการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดน ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน 2) การจัดทำหลักสูตร 3) การจัดการเรียนรู้ 4) ทรัพยากร 5) การใช้เทคโนโลยี และ 6) เครือข่ายความร่วมมือ

1.3 สภาพปัจจุบันโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านยุทธศาสตร์การดำเนินงาน รองลงมา คือ ด้านการจัดทำหลักสูตร สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านทรัพยากร และด้านการใช้เทคโนโลยี รองลงมา คือ ด้านเครือข่ายความร่วมมือ และ

เมื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเครือข่ายความร่วมมือ ด้านการใช้เทคโนโลยี และด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านทรัพยากร ตามลำดับ

2. ผลการสร้างรูปแบบ ที่พัฒนาขึ้นมี 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) การดำเนินการ 5) การประเมินผล และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดน สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู มีระดับพัฒนาการอยู่ในระดับสูงมาก และหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ผลการดำเนินการพัฒนาตามรูปแบบ พบว่า ระดับปฏิบัติตามรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เครือข่ายความร่วมมือ รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยี

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดน สามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ พบว่า

1) ผลการทดสอบ (NT) ระหว่างปีการศึกษา 2565 กับ 2566 เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.63
2) ผลการทดสอบ (O-NET) ระหว่างปีการศึกษา 2565 กับ 2566 เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.01
3) ผลการทดสอบ (O-NET) ปีการศึกษา 2566 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 50 และสูงกว่าระดับประเทศทุกรายวิชา เฉลี่ยร้อยละ 10.94

4) ผลการทดสอบ (O-NET) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างปีการศึกษา 2562-2566 เพิ่มขึ้นทุกปี

4.2 ผลการประเมินความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

4.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อรูปแบบ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบรองลงมา คือ เนื้อหาของรูปแบบ

4.4 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบ อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อให้ผู้ปกครองได้รับรู้เกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลานมากขึ้น รองลงมา คือ การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนมาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดน พบว่า องค์ประกอบของการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดน ประกอบด้วย และ 1) ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน 2) การจัดทำหลักสูตร 3) การจัดการเรียนรู้ 4) ทรัพยากร 5) การใช้เทคโนโลยี 6) เครือข่ายความร่วมมือ สภาพปัจจุบันโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านยุทธศาสตร์การดำเนินงาน รองลงมา คือ ด้านการจัดทำหลักสูตร สภาพที่คาดหวังโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทรัพยากร และด้านการใช้เทคโนโลยี รองลงมา คือ ด้านเครือข่ายความร่วมมือ และอันดับความต้องการจำเป็นโดยรวม เมื่อจัดลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเครือข่ายความร่วมมือ ด้านการใช้เทคโนโลยี และด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านทรัพยากร ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดทำยุทธศาสตร์การทำงานเป็นจุดเริ่มต้นของการบริหารโรงเรียน การดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์การดำเนินงานจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันวางแผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียน และสิ่งที่สำคัญก็คือ การได้รับการสนับสนุนทรัพยากรทางการบริหาร เช่น บุคลากรที่พอเพียง วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนี้การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนก็เป็นสิ่งจำเป็นในปัจจุบันที่มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างมาก โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายมาช่วยในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับนันทิยา หุตานุวัตร และ ณรงค์ หุตานุวัตร (2553) กล่าวว่า กลยุทธ์เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับองค์กรเพราะองค์กรใช้กลยุทธ์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของตน โดยกลยุทธ์ของแต่ละองค์กรจะถูกกำหนดตามธรรมชาติและลักษณะขององค์กรนั้นๆ องค์กรจะกำหนดกลยุทธ์ได้ต้องรู้สภาพหรือสถานะขององค์กรเสียก่อน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (2542: 3) กล่าวว่า ตามมาตราที่ 9 กล่าวถึงการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา โดยให้มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษาและกำหนดไว้ในหมวด 8 ว่าด้วยทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ซึ่งถือได้ว่าทรัพยากรทางการศึกษานั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการปฏิรูปการศึกษา สอดคล้องกับ Judy Estrin and Sam Gill (2019) กล่าวว่า เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีรวมถึงทักษะในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวัชรภรณ์ กลิ่นภู และคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่องการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานของเทศบาลบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานของเทศบาลบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารมีความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศบริหารองค์การ

เนื่องจากกระบวนการวางแผนและตัดสินใจของผู้บริหารย่อมต้องใช้ระบบสารสนเทศเป็นหลักของการบริหารงานทุกขั้นตอน การพัฒนาหน่วยงานจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับระบบสารสนเทศที่ดีเป็นสำคัญ โดยระบบสารสนเทศที่ผู้บริหารนำไปใช้ต้องมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ทันต่อเหตุการณ์ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต และตรงต่อความต้องการ ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อใช้ประกอบการวางแผนและตัดสินใจของผู้บริหารอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลในการบริหารจัดการองค์การ

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดน พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมี 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) การดำเนินการ 5) การประเมินผล และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งรูปแบบมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และคู่มือการใช้รูปแบบมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดน ได้ผ่านกระบวนการสร้างและหาคุณภาพของรูปแบบ โดยการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นเลิศทางวิชาการ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครู แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การดำเนินการ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากร แนวคิดเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายความร่วมมือ สภาพการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ในประเทศไทยและต่างประเทศ บริบทของโรงเรียนบ้านแก้งโดน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ และดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และดำเนินการพัฒนาเพื่อกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบจึงได้รูปแบบที่มีความสมบูรณ์ สอดคล้องกับสมาน อัสวภูมิ (2550) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบที่ดีควรประกอบไปด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของรูปแบบ 3) ระบบงานและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีการดำเนินงานของรูปแบบ 5) แนวการประเมินรูปแบบ 6) คำอธิบายประกอบรูปแบบ 7) ระบุเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ สอดคล้องกับบุฒิชัย ไกรวิเศษ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดนวัตกรรมพลิกผัน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) กรอบแนวคิดการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาประกอบด้วย 1.1) การบริหารองค์ประกอบสิ่งมีชีวิต 1.2) การบริหารองค์ประกอบสิ่งไม่มีชีวิต และ 1.3) การบริหารองค์ประกอบปรัชญาองค์กร 2) กรอบแนวคิดนวัตกรรมพลิกผัน ประกอบด้วย 2.1) คุณลักษณะการคิดนอกกรอบ 2.2) ความเชี่ยวชาญข้ามศาสตร์ 2.3) ทักษะการค้นหา และ 2.4) ค่านิยมความยั่งยืน สอดคล้องกับ Fulston schools (2003) ได้นำเสนอรูปแบบสำหรับความเป็นเลิศของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยในการบริหาร 6 องค์ประกอบ คือ 1) ภาวะผู้นำ ได้แก่ ความท้าทาย

ของผู้นำ การสื่อสารคุณค่าและความเชื่อ การกำหนดทิศทางและการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน 2) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ การกำหนดความต้องการและความคาดหวังของนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) การวางแผนกลยุทธ์ ได้แก่ การตรวจสอบความต้องการและความคาดหวังของนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความสามารถและความต้องการของพนักงาน 4) การวางแผนกระบวนการสนับสนุนการศึกษา ได้แก่ การวางแผนการปรับปรุงการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การปรับปรุงกระบวนการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง 5) ทรัพยากรบุคคล ได้แก่ การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากร การมอบอำนาจให้พนักงานได้มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในระบบการปรับปรุงสถานศึกษา การมุ่งมั่นในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และ 6) ผลการปฏิบัติงาน ได้แก่ ผลงานที่สอดคล้องหรือเหนือกว่าเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับ OFSTED (2012) ได้เสนอรูปแบบสถานศึกษาที่มีรูปแบบความเป็นเลิศ เพื่อให้สถานศึกษาที่ต้องการปรับปรุงคุณภาพนำไปเป็นแบบอย่าง โดยรูปแบบการแสดงความเป็นเลิศนี้ได้รับการปรับปรุงและถูกนำมาใช้โดยกลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติงานจริง ซึ่งประกอบด้วย 9 องค์ประกอบด้วยกันคือ ภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ นโยบายและกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารทรัพยากร การปรับปรุงกระบวนการ ความคิดเห็นของสถานศึกษา ความคิดเห็นของพนักงาน ความคิดเห็นของชุมชนและผลลัพธ์การปฏิบัติงานที่สำคัญ

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดน พบว่า 1) ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้ของครู โดยรวมมีระดับพัฒนาการอยู่ในระดับสูงมาก และหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผลการดำเนินการพัฒนาตามรูปแบบ มีระดับปฏิบัติตามรูปแบบ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เครือข่ายความร่วมมือ รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานตามรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดน เป็นการดำเนินการร่วมกันของบุคลากรทุกคนในโรงเรียนและร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่ายในการใช้เทคโนโลยีมาร่วมในการปฏิบัติงาน มีการส่งเสริม สนับสนุน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ นิเทศ ติดตามประเมินผลในระหว่างดำเนินการและหลังดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง จึงทำคณะครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการและทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินการ สอดคล้องกับโสภณา สุตสมบูรณ์ (2566) กล่าวว่า ความสำคัญของการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ มีดังนี้ 1) ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์ปัจจุบัน 2) ช่วยให้บุคลากรพิจารณาโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ทั้งหมดขององค์กร 3) ช่วยออกแบบวิธีการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์และเป็นหนึ่งเดียว เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนรู้โดยรวมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด 4) ช่วยออกแบบวิธีการพัฒนาส่วนบุคคลของบุคลากรภายในองค์กร 5) ช่วยให้บุคลากรเข้าถึงแหล่งเรียนรู้หรือองค์ความรู้สะดวกขึ้นเพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม 6) ช่วยกระจายการเรียนรู้ด้วยการขับเคลื่อนองค์ประกอบหลายส่วนเข้าด้วยกัน โดย

ไม่มีใครคนใดคนหนึ่งผูกขาดการมีความรู้ 7) ช่วยรักษาความรู้ไว้ดีขึ้นและนำไปใช้กับสถานการณ์ในที่ทำงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ 8) ช่วยให้เกิดความคล่องตัวในการเรียนรู้ได้มากขึ้น และ 9) ช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมมากขึ้น สอดคล้องกับอภิญา สวัสดิ์ ศศิธร หาสิน และกัลยารัตน์ สุขนันท์ ชนะ (2565) ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ภายในสถานศึกษารองรับการเรียนรู้เชิงรุก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ในสถานศึกษารองรับการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้มีหัวใจสำคัญ คือการทำงานร่วมกัน การพัฒนาร่วมกัน การตั้งเป้าหมายร่วมกัน ทั้งผู้บริหารโรงเรียน คุณครู และนักเรียน รวมถึงการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีการเสนอแนวคิดในการพัฒนาทั้งในด้านการออกแบบการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมที่ส่งผลดีต่อนักเรียน สอดคล้องกับเฉลิมยศ พุทธา (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนปทุมคงคาวิทยุชุมชนห้วยหวดวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลการดำเนินงานตามรูปแบบฯ โดยการประเมินผลจากรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (SAR) ของปีการศึกษา 2563 พบว่า หลังการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนปทุมคงคาวิทยุชุมชนห้วยหวดวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นทุกระดับชั้น สอดคล้องกับสมโภชน์ อเนกสุข (2559) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพ โดยกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศ พบว่า ผลการสร้าง พัฒนาและทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพโดยกลยุทธ์การปฏิบัติที่เป็นเลิศที่ผู้วิจัยได้จากการสังเคราะห์ เป็นการศึกษาในลักษณะองค์รวมของการพัฒนาโรงเรียนตามองค์ประกอบของการเป็นโรงเรียนคุณภาพ ทั้ง 6 องค์ประกอบ สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านนักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่า นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีเป็นที่ยอมรับและเป็นไปตามเป้าหมายและตัวชี้วัด 2) ด้านหลักสูตรสถานศึกษาและกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ พบว่า โรงเรียนมีการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและมีความเหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพของการเรียนรู้ของนักเรียน 3) ด้านอาคารสถานที่ บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า โรงเรียนมีการพัฒนาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น 4) โรงเรียนและชุมชนร่วมมือกันจัดการศึกษา พบว่า โรงเรียนและชุมชนร่วมมือกันจัดการศึกษาเป็นอย่างดี 5) ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ พบว่า ครูทุกคนได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้ได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน 6) โรงเรียนมีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับ พบว่า ในการแข่งขันทักษะทางวิชาการระดับเขตพื้นที่การศึกษา ผลงานของนักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีผลงานดีขึ้นอย่างชัดเจน

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดน พบว่า 1) ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ (1) ผลการทดสอบ (NT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างปี

การศึกษา 2565 กับ 2566 เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.63 (2) ผลการทดสอบ (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างปีการศึกษา 2565 กับ 2566 เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.01 (3) ผลการทดสอบ (O-NET) ปีการศึกษา 2566 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 50 และสูงกว่าระดับประเทศทุกรายวิชา เฉลี่ยร้อยละ 10.94 (4) ผลการทดสอบ (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างปีการศึกษา 2562 – 2566 เพิ่มขึ้นทุกปี 2) ผลการประเมินความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการประเมินความพึงพอใจของครูผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อรูปแบบ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ รองลงมา คือ เนื้อหาของรูปแบบ 4) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบ อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อให้ผู้ปกครองได้รับรู้เกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลานมากขึ้น รองลงมา คือ การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนมาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานร่วมกัน โดยอาศัยกระบวนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย มีการใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ตามความต้องการและมีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน สอดคล้องกับ McMillan and Schumacher (1997) กล่าวว่า การประเมินรูปแบบ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความถูกต้อง (Accuracy Standard) 2) ด้านความเหมาะสม (Propriety Standard) 3) ด้านประโยชน์ (Utility Standards) และ 4) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) สอดคล้องกับกรณีการ ท่องรุ่ง และคณะ (2565) ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.48) สอดคล้องกับเฉลิมยศ พุทธิ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนปัทมชัยชุมเห็ดวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนปัทมชัยชุมเห็ดวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ Eva Dhimitri & other (2012) ได้ศึกษาการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในรัฐบาลท้องถิ่นแอลเบเนีย: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองคอกา วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อประเมินภาพรวมในสถานการณ์ของรัฐบาลท้องถิ่น ด้านการดำเนินงานในอนาคตในการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผลการศึกษาพบว่า การมีความรู้ที่ดีในการวางแผนกลยุทธ์ ทำให้สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ แผนกลยุทธ์เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจในการทำงานที่ตอบสนองระดับความพร้อมในการทำงาน ขณะที่การพัฒนาวิสัยทัศน์เป็นส่วนหนึ่งของแผนกลยุทธ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นการสนับสนุนการทำงานของพนักงานและสมาชิกสภา แผนกล

ยุทธ์คือเครื่องมือการบริหารจัดการ การพัฒนาและการนำแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และเป้าหมายมีความสำคัญต่อภาวะผู้นำองค์กรและการบริหารที่น้อยลง คุณสมบัติของการบริหารคือ การทำสัญญาที่สำคัญกับลูกจ้างแม้ไม่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงาน การประสานงานเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาไปสู่เป้าหมายของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ การประเมินผลเป็นเครื่องมือแบบใหม่ที่สามารถเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการ และการวิเคราะห์แผนการทำงานเป็นการพัฒนาระบบการทำงานใหม่คุณภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. ผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษารายละเอียด และวิเคราะห์รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโตน ก่อนนำไปใช้

2. ผลจากการศึกษาอันดับความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ เมื่อจัดลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเครือข่ายความร่วมมือ ด้านการใช้เทคโนโลยี และด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านทรัพยากร ตามลำดับ ดังนั้นผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือพัฒนาการศึกษาให้มากที่สุด และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงาน

3. ผลจากการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อให้ผู้ปกครองได้รับรู้เกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลานมากขึ้น ดังนั้นผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการประสานความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้ผู้ปกครองได้มีส่วนในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น

4. สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปประยุกต์ใช้ได้ตามความเหมาะสม โดยสถานศึกษาสามารถปรับปรุง เพิ่มเติมรูปแบบได้ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมหรือบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านเครือข่ายความร่วมมือ ดังนั้น ควรมีการศึกษากลยุทธ์หรือรูปแบบการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและภาคีเครือข่าย

2. จากการศึกษาสภาพที่คาดหวังในการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านทรัพยากร ดังนั้น ควรมีการศึกษากลยุทธ์หรือรูปแบบการการระดมทรัพยากรทางการศึกษา

3. ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบในบริบทของสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กระดับประถมศึกษา ดังนั้นควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการในโรงเรียนขนาดใหญ่หรือใหญ่พิเศษ ซึ่งมีจำนวนนักเรียนมาก เพื่อจะเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละขนาดและความต้องการของสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย ดังนี้

1. จากการศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งไธเน พบว่า การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ ประกอบด้วย 1) การจัดทำยุทธศาสตร์การดำเนินงาน 2) การจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและชุมชน 3) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) 4) การใช้ทรัพยากรที่มีคุณค่า 5) การใช้เทคโนโลยีประกอบการจัดการเรียนการสอน และ 6) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ

2. จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ พบว่า อันดับความต้องการจำเป็น เมื่อจัดลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเครือข่ายความร่วมมือ ด้านการใช้เทคโนโลยี และด้านการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ กล่าวคือการบริหารจัดการระบบนิเวศการเรียนรู้จำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายความร่วมมือในหลายๆ ระดับหรือหลายด้านมาช่วยในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและไม่มีขอบเขตจำกัด และในปัจจุบันนี้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีความจำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการจัดการเรียนการสอนหรือการดำเนินงานในทุกขั้นตอน เพราะจะทำให้การดำเนินงานมีความรวดเร็ว แม่นยำ และช่วยสื่อสารประชาสัมพันธ์ถึงผู้ปกครองได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง และการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกหรือการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพในปัจจุบัน

3. องค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ด้านทรัพยากร โดยทั่วไปจะเป็นการสนับสนุนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร และเงิน แต่สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือเวลา ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญในการบริหารเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ปล่อยให้วันเวลาผ่านไปโดยไม่ได้ประโยชน์อะไรเกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้นักเรียนขาดโอกาสสำคัญๆ ไป

กิตติกรรมประกาศ

การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เป็นอีกแนวทางในการส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ เป็นการเรียนรู้แบบองค์รวมที่เชื่อมโยงพื้นที่ทางกายภาพและเสมือนจริงเพื่อจูงใจนักเรียนและกระตุ้นการเติบโตทางปัญญาใน ถิ่นเป็นกลยุทธ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพ อาศัยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ความร่วมมือ

กับพันธมิตรและเครือข่าย การใช้เทคโนโลยี การจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมใหม่ การจัดการเรียนรู้ ทรัพยากร และยุทธศาสตร์การดำเนินงาน เพื่อให้บุคลากรในองค์กรรักการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการทำงานร่วมกัน พัฒนาร่วมกัน รวมถึงการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีการเสนอแนวคิดในการพัฒนา ทั้งในด้านการออกแบบการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรม และการประเมินผลที่ส่งผลดีต่อนักเรียน

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเนื่องจากความกรุณาช่วยเหลือให้คำปรึกษาจากรศ.ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง ดร.ศราวุธ วงศ์ทอง ดร.เยี่ยม ธรรมบุตร ดร.อภัย สบายใจ ดร.รักพงษ์ บุญศิริ ดร.ณิชา เทียมสุวรรณ นางสาวนิอร พันธอ่อน นางลำธาร ปาปะสา ดร.ปิยะภรณ์ ชาภิรมย์ นายธีระศักดิ์ พรหมลาย รศ.ดร.อุดมพันธุ์ พิชญ์ประเสริฐ ดร.ปัญญา ตรีเลิศพจน์กุล ดร. พิสิฐ รักพรหม นางจิรัญญา จันทนา นายสุพล ทิพย์สุข ดร.พรศักดิ์ อุ่นใจ ดร.อินทร์ ศรีรักษา และนางมยุรี ทับทิมหิน ในการตรวจเครื่องมือในการวิจัย การให้การสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focus Group) และประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดน พร้อมทั้งให้แนวคิดและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง นักเรียน เครือข่ายความร่วมมือ และคณะกรรมการดำเนินงานจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดน ที่ให้ความช่วยเหลือในการให้ข้อมูลด้านต่าง ๆ ตลอดจนการให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลและการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามแนวคิดการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านแก้งโดน ในการวิจัยครั้งนี้ได้รับความเมตตา ความเอื้ออาทร และความอนุเคราะห์จากหลายท่านที่ให้แก่วิจัย รวมถึงกัลยาณมิตรที่ดีในการให้ความช่วยเหลือจนสามารถทำให้งานวิจัยในครั้งนี้ประสบความสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมยศ พุทธา. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนปทุมชัยชุมชนหะวันวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 3. *วารสารวิชาการและนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์*, 5(1), 201-217.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2562). การบริหารการศึกษาเป็นสาขาวิชาชีพอย่างไร, *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 17(1), 28-44.
- ดำรงค์ ชลสุข. (2564, พฤศจิกายน 28). *มติชนมติครู : โรงเรียนแห่งความเป็นเลิศทางวิชาการ* [คอลัมน์]. https://www.matichon.co.th/education/news_3057637

- นริศนา ใจคง, และสิริกานต์ แก้วคงทอง. (2564). นิเวศการเรียนรู้: เรื่องเก่าบนวิถีใหม่. *วารสารการศึกษาไทย (OBEC JOURNAL)*, 18(3), 64-69.
- นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร. (2553). *SWOT การวางแผนกลยุทธ์ ธุรกิจ ชุมชน*. อุบลราชธานี: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- พระธีรพัฒน์ กุลธีโร, และพระมหาเผด็จ จิรกุลโ. (2564). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ School Management to Excellence. *วารสารนวัตกรรมการพัฒนาจิตและปัญญา*, 1(1), 43-49.
- “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562,” (1 พฤษภาคม 2562). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 57ก.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2556). *การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาระดับพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://tdri.or.th/wp-content/uploads/2014/03/Final-Paper.pdf>. 6 สิงหาคม 2565.
- โรงเรียนบ้านแก้งโดน. (2566). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self - Assessment Report : SAR) ประจำปีการศึกษา 2566*. โรงเรียนบ้านแก้งโดน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5.
- วชิรวิทย์ สุราสา, และเอกราช โฆษิตพิมานเวช. (2565). ผู้บริหารที่นำสถานศึกษาสู่ความสำเร็จบนวิถีแห่งความเปลี่ยนแปลง. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 5(2), 186-201.
- วัชรภรณ์ กลิ่นภู และคณะ. (2561). การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานของเทศบาลบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*. 4 (1): 283.
- วุฒิชัย ไกรวิเศษ (2566). *นวัตกรรมการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดนวัตกรรมพลิกผัน*. วิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาน อัสวภูมิ. (2550). การใช้การวิจัยพัฒนารูปแบบในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 2(2), 76-84.
- สุจิตรา เทียนสวัสดิ์.(2534). *การพัฒนาเครื่องมือสำหรับงานวิจัยทางการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริพันธ์ ออฟเซ็ท.
- สมโภชน์ อเนกสุข. (2559). *การวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 8. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับย่อ)*. สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- โสภณา สุตสมบูรณ์. (2566). การจัดการเรียนรู้กับความสมดุลของการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้และวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน. *วารสารสถาบันวิจัยพินิตธรรม*, 10(3), 311-325.

- อภิษฎา สวัสดิ์, ศศิธร หาสิน, และกัลยารัตน์ สุขนันท์ชนะ. (2565). แนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ภายในสถานศึกษารองรับการเรียนรู้เชิงรุก. *E-Journal of Education Studies, Burapha University*, 4(4), 67-78.
- Campbell, R.F., Corbally, J.F., & Nystrand, R.O. (1983). *Introduction to Educational Administration*. Allyn and Bacon.
- Eva Dhimitri, Majlinda Bello and Elda Dollija. (2012). Results based management in Albanian local governments. Case study municipality of Korca. *Manager Journal, Faculty of Business and Administration, University of Bucharest*, 16(1), 14-23, December.
- Fulstone schools. (2003). *Excellence model*. Retrieved from <http://www.fulschool.org/dept/prodev/Model.html>.
- Judy Estrin and Sam Gill (2019). *Internet pioneer, business executive, technology entrepreneur*, the CEO of J Labs, and the author of Closing the Innovation Gap.
- Kumar, S. (2023, November 7). *Optimizing The Learner Experience: Strategies For A Seamless Learning Ecosystem* [Article]. <https://elearningindustry.com/optimizing-the-learner-experience-strategies-for-seamless-learning-ecosystem>
- McMillan, James H. & Sally Schumacher. (1997). *Research in Education*. New York: Longman.
- Ofsted (2012). *Qualifications, experience and standard required of additional inspectors undertaking inspections on behalf of Her Majesty's Chief Inspector of Education, Children's Services and Skills and House of Commons Education Committee (2011), In The role and performance of Ofsted*. London: The Stationery Office Limited.